

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. I. Rationes ab Auctoritate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

§. I.

Rationes ab Auctoritate.

Prima & potissima ratio, quâ Systema Copernicanum impugnatur, petitur ab auctoritate Script. in qua legimus Eccle. cap. 1. solem gyrare per meridiem, pergere in circuitu, reverti in suos circulos. Deinde Josue cap. 10. sic loquitur ad Solem & Lunam: *Sol contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Ajalon: steteruntque Sol & Luna.* Rursus terra dicitur immobilis; sic in Psal. legitur: *Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur, fundasti terram & permanet.* Scriptura autem juxta regulam S. Aug. sumi debet in sensu proprio & & litterali, nisi obstet ratio in contrarium: & ita interpretantur SS. Patres, inter quos ipse S. Aug. 2. de Gen. ad Lit. cap. 15. *Certa hora, & dies & anni non fierent, nisi motibus siderum.* Accedit sensus communis ferè omnium; quia nemo, si Copernicanos excipias, terram instar turbinis moveri, & continuè per aëra ferri existimat, imò potius terram stare communis persuasio fuit, jam à temporibus Josue & Ecclesiastis.

Resp. Copernicani, Scripturam in iis, quæ non spectant ad Fidem & mores, se accommodare ad vulgi opiniones, neque semper loqui, prout res est, sed prout apparet. Sic Script. Lunam vocat Luminare magnum, etsi fortè sit inter sidera minimum. Rursus ad Hebr. 11. *Sicut arena, quæ est ad oram maris innumerabilis.* Item Matth. 12. *Regina Austri venit à finibus terræ.* Item Jer. 28. *Dixit Jeremias Propheta ad Hananiam Prophetam.* Nec tamen reapse innumerabiles sunt arenæ maris, nec terra habet fines, nec Hananias erat Propheta: ergo Script. quandoque potius in sensu apparenti, quàm reali accipienda est. Quod confirmatur ex S. Hier. cap. 14. in Matth. ad illa verba: *Et contristatus est Rex.* Consuetudinis, inquit, Scripturarum est, ut opinionem multorum sic narret Historicus, quomodo eo tempore ab omnibus credebatur, sicut Joseph ab ipsa quoque Maria appellatur Pater Jesu: ita & nunc Herodes dicitur contristatus; quia hoc discumbentes putabant; dissimulat enim mentis suæ malitiam artifex homicida. Unde Sanctius in Isai c. 13. hanc tradit regulam: *Scriptura S. sepe non tam ad veritatem ipsam, quàm ad hominum opinionem sermonem accommodat.* Imò si accipiatur in rigore, interdum errari potest: sic S. Chrysost. coarguit eos, qui cælum sphaericum esse putant, cum Script. cælum appellet tabernaculum. Eadem ferè habent August. Lactantius & alii, qui vel dubitabant de Antipodis, aut cælum potius semi-circularem existimabant, ut loco citato videre est.

Resp. equidem verum esse, Scripturam in dicto sensu quandoque intelligendam esse, non tamen inde sequi, quemlibet posse pro lubitu Scripturas interpretari: si enim ex re ipsa aut ex circumstantiis desumi non possit, an intelligi debeant in sensu reali vel apparenti, expectandum est, aut consulendum Ecclesiæ judicium, quod in quæstione controversa minimè favet Copernicanis. Extat enim aliquod decretum S. Congreg. 5. Martii an. 1616. quo Systema hoc declaratur falsum, & repugnans S. Scripturæ juxta communem SS. PP. sensum. Et an. 1633. Galilaus Florentinus jam septuagenarius doctrinam hanc abjurare compellus est. Quod Luna dicatur luminare magnum, id in proprio sensu verum; quia plus luminis in nos refundit, quàm reliqua sidera, etsi majora: motus autem, qui Soli tribuitur, non nisi impropriissimè in terram refunditur.

Reponunt Copernicani, rationem esse sufficientem interpretandi Scripturam

ram in sensu apparenti potius quàm litterali; cùm enim Deus omnia faciat sapientissimè, existimandum non est, illum fecisse per plura, quod fieri potest per pauciora: per solam autem revolutionem terræ diurnam obtinetur illud totum, quod habetur per cæli totius, omniumque in eo corporum revolutionem, quorum velocitas omnem superat imaginationem. Et quis, ut asset aviculam, ingentem circumvolvit ignem? Deinde sidera non indigent terrâ; terra autem indiget sideribus: hæc ergo potius moveri debet quàm illa.

Ad hoc respondetur, neminem esse, qui in operationibus Dei possit illius omnipotentia limites ponere, aut judicare, quid convenientius sit infinita ipsius sapientia. Terra est domicilium hominis, propter quem creata sunt sidera: deinde admirabilis cælorum motus mirum in modum manifestat & enarrat gloriam Dei; cur ergo propter utrumque hunc finem, in sacris litteris sit expressum, non potuerit Deus cælorum motum decernere ac stabilire? Ignis non est propter aviculam, sed propter hominem, cui esset valde incommodum, ignem circumvolvere; at Deo nihil est difficile. Sidera quidem non indigent terrâ, ut ab ea recipiant influxum; indigent tamen terrâ tanquam fine, propter quem existant. Certè in Genesi terra nusquam reponitur inter planetas, sed habetur veluti objectum primum & sedes hominis, propter quem formata sunt sidera, & reliqua in mundo visibilia.

§. II.

Rationes ex variis corporum motibus.

EX hoc capite Copernicani & Tychonici rationes suas deducunt; illi quidem pro terræ motu, isti pro quiete. Dubitabatur olim, dum hæc quæstio ageretur, utrùm globus è tormento verticaliter erecto explosus, relapsurus esset in terram? indubitanter id affirmabant Tychonici; non credebant Copernicani aliqui propter velocissimum terræ motum, præsertim annuum. Et revera Cartesius & P. Mersennus narrant, ejusmodi globum non recidisse, idque variis experièntiis compertum asserunt. Unde disputarunt inter se Cartesiani, quò globus devenerit: aliqui dicebant, in illa distantia gravitatem suam amisisse; alii in superiori regione factum fuisse planetam; alii extra nostrum aërem fuisse dissolutum in pulverem minutissimum, uti dissolvitur lacryma Batavica. Visitur in quodam folio tale tormentum verticaliter dispositum, ex latere Cartesius & P. Mersennus virgam incendiariam manu tenens; tormento globum eculanti inscribitur: *Putasne recider?* non nemo adscripsit: *Haud dubiè.* Atque ita profectò evenit Argentorati, ubi ante paucos annos experimentum hoc summâ diligentia iteratum est, globo semper recidente, quamvis ad 300. hexapedarum distantiam; quod inde provenit; quia etsi tormentum verticaliter erectum sit, tamen in pulveris pyrii incensione succussatur: ad hanc distantiam globum non quæsit Mersennus, putans fortè vi motus terræ annui ad distantiam mille miliarium alicubi hæsurum; at si non oculis globum, potuisset tamen recidentis globi sibilum auribus percipere, ut in sua epist. notavit P. Fevre.

Quare ab hac experientia, uti & aliis similibus desumitur argumentum contra Copernicanos; nam gravia decidunt perpendiculariter: sic globus è summitate turris demissus cadit ad pedem turris, & lutum perforat rectè non obli-